

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 4Cdo/259/2019
Identifikačné číslo spisu: 4115201282
Dátum vydania rozhodnutia: 24.06.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Gabriela Klenková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:4115201282.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne EBAC, spol. s r. o., so sídlom v Nitre, Levická cesta 3, IČO: 34 116 826, zastúpenej advokátskou kanceláriou AKMK, s. r. o., so sídlom v Nitre, Farská 30, IČO: 36 859 061, proti žalovanej G. L. M., bývajúcej v R., E. XX/XX, zastúpenej JUDr. Marianom Holým, advokátom so sídlom v Brezne, Boženy Němcovej 1/A, o zaplatenie 55 439,87 eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Brezno pod sp. zn. 3 C 2/2016, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 29. mája 2019 sp. zn. 15 Co 35/2018, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovanej p r i z n á v a nárok na náhradu trov dovolacieho konania proti žalobkyňi.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Brezno (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 13. októbra 2017 č. k. 3 C 2/2016-264 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobkyňi sumu 13 609,51 eura s úrokmi z omeškania vo výške 5,05 % ročne zo sumy 13 609,51 eura od 17. apríla 2015 do zaplatenia, a to do troch dní od právoplatnosti tohto rozsudku. V prevyšujúcej časti žalobu zamietol. Priznal žalovanej nárok na náhradu trov konania voči žalobkyňi v rozsahu 80,44 %.

1.1. V odôvodnení poukázal na výsledky vykonaného dokazovania a konštatoval, že bolo nesporné, že boli uzavreté dve kúpne zmluvy medzi žalovanou a žalobkyňou zo dňa 2. marca 2004 a zo dňa 19. mája 2005, predmetom ktorých bol prevod vlastníckeho práva v celosti k nehnuteľnosti nachádzajúcej sa v k. ú. G. D. Ď., a to k pozemku parcele registra C č. XXXX/XX vo výmere 3310 m² a č. XXXX/XX vo výmere 1103 m² druh pozemku - trvalé trávne porasty. Ďalej nebolo sporné, že žalobkyňa uzavrela dňa 20. júna 2008 kúpnu zmluvu s L. ako kupujúcim v znení dodatku č.1 z 28. októbra 2008, predmetom ktorej bol prevod vlastníckeho práva v celosti k nehnuteľnosti nachádzajúcej sa v k. ú. G. D. Ď.O., a to k pozemku parcele registra C č. XXXX/XX vo výmere 2122 m², druh - trvalé trávne porasty, ktorý žalobkyňa nadobudla na základe kúpnych zmlúv uzavretých so žalovanou, pričom pozemok v tejto výmere vznikol na základe geometrického plánu, ktorým sa upravili hranice pozemkov, ktoré boli predmetom prevodov podľa predchádzajúcich kúpnych zmlúv. Rozsudkom Okresného súdu Brezno č.

k. 6 C 237/2008-277 z 22. januára 2013 právoplatným dňom 14. marca 2013, bolo určené, že do dedičstva po poručiteľovi D. T.Á., nar. X. C. XXXX, zomrelom dňa 16. júla 1980, patrí podiel 1/6 k pozemkom a do dedičstva po nebohej Q. Č., rod. F., nar. XX. O. XXXX, zomrelej dňa XX. O. XXXX, patrí podiel 1/6 k pozemkom, ktoré žalovaná predala žalobkyňi.

1.2. Súd prvej inštancie považoval kúpne zmluvy za absolútne neplatné v časti prevádzaného spoluvlastníckeho podielu vo veľkosti 2/6 k sporným pozemkom, lebo z vykonaného dokazovania mal preukázané, že žalovaná nebola výlučným vlastníkom predmetných pozemkov, ale prináležal jej len spoluvlastnícky podiel vo veľkosti 4/6. Konštatoval, že žalovaná sa v rozsahu absolútne neplatnej časti kúpnych zmlúv bezdôvodne obohatila na úkor žalobkyne. Na základe kúpnych zmlúv z 2. marca 2004 bola žalovanej vyplatená suma 9 958,18 eura a na základe kúpnej zmluvy z 19. mája 2005 bola žalovanej vyplatená žalobkyňou suma 30 870,34 eura, t. j. celkom vo výške 40 828,52 eura. Vzhľadom na absolútnu neplatnosť kúpnych zmlúv v rozsahu 2/6 spoluvlastníckeho podielu, žalovaná sa bezdôvodne obohatila v sume 13 609,51 eura, v ktorej časti súd prvej inštancie považoval žalobu za dôvodnú. Právne priznaný nárok posúdil v súlade s ustanoveniami § 451 v spojení s § 457 Občianskeho zákonníka. Námietku premlčania vznesenú žalovanou súd považoval za neopodstatnenú, a preto na ňu neprihliadal (§ 107 ods. 3 Občianskeho zákonníka). Poukázal na charakter synalagmatických záväzkov a uviedol, že v danom prípade každá zo strán podľa zmluvy obdržala plnenie, keď žalobkyňa zaplatila kúpnu cenu a bola zapísaná ako vlastníka kúpnych nehnuteľností v katastri nehnuteľností.

1.3. Súd prvej inštancie priznal žalobkyňi aj úrok z omeškania počnúc dňom 17. apríla 2015, keďže s poukazom na ustanovenie § 563 Občianskeho zákonníka mohla žalovaná splniť povinnosť vydať žalobkyňi bezdôvodné obohatenie v deň nasledujúci po doručení žaloby, t. j. 16. apríla 2015.

1.4. V časti uplatneného nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia vo výške 17 845,05 eura, súd prvej inštancie dospel k záveru, že žalobkyňa nie je aktívne legitimovaná. Uviedol, že žalobkyňa nepreukázala, že sa jednalo o jej finančné prostriedky, keďže z výsluchu konateľa žalobkyne vyplynulo, že sa jednalo o finančné prostriedky, ktoré získal z dedičstva po svojom otcovi.

1.5. Vo vzťahu k uplatnenej náhrade škody z titulu ušlého zisku vo výške 23 985,31 eura, súd prvej inštancie poukázal na ustanovenia § 42, § 420 a § 442 ods. 1 Občianskeho zákonníka a uviedol, že žalobkyňa nepreukázala protiprávne konanie žalovanej, a preto v tejto časti žalobu žalobkyne ako nedôvodnú zamietol.

1.6. O nároku na náhradu trov konania rozhodol podľa § 255 ods. 1, § 256 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 1, 2 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“).

2. Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „odvolací súd“) na základe podaných odvolaní stranami sporu rozsudkom z 29. mája 2019 sp. zn. 15 Co 35/2018 rozhodnutie súdu prvej inštancie vo vyhovujúcom výroku, vo výroku, ktorým v prevyšujúcej časti zamietol žalobu o sumu 23 985,31 eura z titulu ušlého zisku, ako aj v zamietavej časti o úroku z omeškania, potvrdil. Napadnutý rozsudok v časti, v ktorej bola žaloba o zaplatenie 17 845,05 eura zamietnutá a vo výroku o trovách konania zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

2.1. Odvolací súd sa stotožnil s rozhodnutím súdu prvej inštancie vo výrokoch o zamietnutí uplatnených nárokov z titulu ušlého zisku a úroku z omeškania, ktoré ako vecne správne potvrdil v súlade s ustanovením § 387 ods. 1, 2 CSP. Ďalej sa stotožnil s posúdením vznesenej námietky premlčania podľa ustanovenia § 107 ods. 3 Občianskeho zákonníka, lebo v danom prípade sa jedná o synalagmatický právny vzťah medzi stranami sporu v zmysle ustanovenia § 457 Občianskeho zákonníka, ktorý vznikol zo zákona ako dôsledok absolútnej neplatnosti časti kúpnych zmlúv. Poukázal na zmysel ustanovenia § 107 ods. 3 Občianskeho zákonníka, ktorým je zachovanie rovnováhy práv obidvoch zmluvných strán neplatnej alebo neskôr zrušenej zmluvy, pričom dopadá na všetky prípady, kedy synalagmatický vzťah vznikol zo zákona. V súvislosti s otázkou premlčania nároku žalobkyne a uplatnenia úrokov z omeškania odvolací súd konštatoval, že súd prvej inštancie správne aplikoval ustanovenie § 563 Občianskeho zákonníka, lebo považoval za preukázané, že žalobkyňa nevyzvala žalovanú kvalifikovanou výzvou na

vrátenie bezdôvodného obohatenia, a preto v zmysle uvedeného ustanovenia zročnosť pohľadávky nastala až deň po doručení žaloby žalovanej. Konštatoval, že uplatnenie úrokov z omeškania tak, ako to žiadala žalobkyňa odo dňa uzavretia predmetných kúpnych zmlúv nemá oporu v zákone.

2.2. Vo vzťahu k zamietavému výroku o zaplatenie 17 845,05 eura odvolací súd uviedol, že dospel k záveru, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, lebo žalovaná nenamietala aktívnu vecnú legitimáciu, a výslovne nepoprela, že žalobkyňa jej vyplatila finančné prostriedky aj nad rámec kúpnej zmluvy. V tejto časti považoval napadnuté rozhodnutie za prekvapivé a predčasné, a preto ho zrušil vrátane súvisiaceho výroku o trovách konania a vrátil vec súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

2.3. Odvolací súd sa stotožnil so záverom súdu prvej inštancie ohľadom nepreukázania protiprávneho konania žalovanej vo vzťahu k uplatnenému nároku na náhradu škody z titulu ušlého zisku. Na doplnenie uviedol, že zo všetkých okolností nadobudnutia vlastníctva žalovanou, ako aj zo samotného postupu žalovanej pri predaji nehnuteľnosti a uzatvárania kúpnych zmlúv medzi žalobkyňou a žalovanou jednoznačne vyplynulo, že žalovaná bola presvedčená o svojom vlastníckom práve k pozemkom a konala v dobrej viere, preto nebolo možné jej postup pri predaji kvalifikovať ako protiprávne konanie.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu a to výrokom o zamietnutí žaloby - v časti o zaplatenie 17 845,05 eura, o nároku na náhradu škody z titulu ušlého zisku vo výške 23 985,31 eura, ako aj v časti týkajúcej sa úrokov z omeškania podala žalobkyňa dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzovala z ustanovení § 420 písm. f) CSP (súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces), § 421 ods. 1 písm. a) CSP (rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri riešení ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu) a § 421 ods. 1 písm. b) CSP (rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená).

3.1. V súvislosti s uplatneným dovolacím dôvodom podľa § 420 písm. f) CSP vo vzťahu k nároku na zaplatenie 17 845,05 eura, žalobkyňa namietala, že bolo povinnosťou odvolacieho súdu v danej veci rozhodnúť, nakoľko neboli splnené zákonom ustanovené podmienky na jeho zrušenie. Poukázala na ustanovenie § 151 ods. 1 CSP a uviedla, že medzi stranami neexistovala spornosť ohľadom aktívnej legitimácie vo vzťahu k sume 17 845,05 eura. Tým, že odvolací súd rozhodnutie nezmenil, umožnil súdu prvej inštancie opätovne „otvoriť dokazovanie“ i napriek tomu, že ním zistený skutkový stav je kompletný a nevyžaduje doplnenie, pričom žalovaná tak má možnosť meniť skutkové tvrdenia, t. j. vytvoriť spornosť strán sporu vo veci aktívnej legitimácie žalobkyne. Konštatovala, že týmto procesným postupom odvolací súd porušil rovnosť strán sporu, ako aj právo žalobkyne na spravodlivý súdny proces.

3.2. Vo vzťahu k uplatnenému nároku na náhradu škody z titulu ušlého zisku vo výške 23 985,31 eura, a k uplatneným dovolacím dôvodom podľa § 421 ods. 1 písm. b) a písm. a) CSP, žalobkyňa namietala nesprávne vyriešenie právnej otázky odvolacím súdom, súvisiacej s posúdením (ne)protiprávnosti konania žalovanej. Vymedzila právnu otázku od riešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu týkajúce sa posúdenia, „či je konanie osoby (žalovanej), ktorá prevádzala neplatnou kúpnu zmluvou vlastnícke právo k nehnuteľnosti, ku ktorej v čase uzatvorenia kúpnej zmluvy nemala vlastnícke právo, porušením právnej povinnosti resp. protiprávnym spôsobením neplatnosti právneho úkonu“. Bola toho názoru, že konanie žalovanej, ktorá uzatvorila neplatnú kúpnu zmluvu k nehnuteľnosti ako predávajúca, je z dôvodu neexistencie jej vlastníckeho práva k prevádzanej nehnuteľnosti porušením právnej povinnosti zo strany tejto osoby, resp. protiprávnym spôsobením neplatnosti právneho úkonu. Uviedla, že odvolací súd nesprávne podmienil existenciu protiprávnosti konania existenciou zavinenia, resp. dobrej viery žalovanej vo vzťahu k uskutočňovanému právnemu úkonu. Poukázala na to, že protiprávnosť konania je objektívnou kategóriou a pokiaľ osoba prevádza vlastnícke právo k nehnuteľnosti, ktoré v skutočnosti nemá, ide o objektívne porušenie právnych predpisov a jej povinností. Podľa jej názoru, uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyššieho súdu“) z 21.

decembra 2009 sp. zn. 4 M Cdo 23/2008 nerieši ňou formulovanú právnu otázku. Zároveň podotkla, že nemá vedomosť o tom, že by táto otázka bola riešená v rozhodovacej praxi najvyšších súdnych autorít. Zdôraznila, že vyriešenie nastolenej otázky by bolo zásadným precedensom pre riešenie obdobných prípadov. Dodala, že, ak dovolací súd dospeje k záveru, že sa jedná o ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu s ohľadom na uvedené rozhodnutie, navrhla, aby tento dôvod dovolania bol posúdený podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Výslovila názor, že existenciu porušenia právnej povinnosti ako podmienky vzniku zodpovednosti za škodu podľa ustanovenia § 420 Občianskeho zákonníka je potrebné skúmať nezávisle od subjektívneho presvedčenia konajúcej osoby o existencii vlastníckeho práva k týmto pozemkom a jej dobrej viery, že je vlastníkom týchto pozemkov.

3.3. Ďalej poukázala na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 133/2009, z ktorého odôvodnenia vyplýva, že ak o určitej otázke bolo v právoplatne skončenom konaní rozhodnuté súdom ako o predbežnej otázke, takéto rozhodnutie je pre účastníkov konania záväzné s použitím ustanovenia § 228 CSP. Konštatovala, že ak už súd v konaní o určenie, že nehnuteľnosť patrí do dedičstva (právoplatný rozsudok Okresného súdu Brezno, č. k. 6 C 237/2008-277 z 22. januára 2013), ktorého boli strany tohto sporu účastníkmi, posudzoval ako predbežnú otázku aj neplatnosť právneho úkonu z dôvodu neexistencie vlastníckeho práva žalovanej k prevádzanej nehnuteľnosti, žalobkyňa v danom spore nemusela preukazovať porušenie právnej povinnosti žalovanej, nakoľko táto otázka už nemôže byť medzi stranami sporná.

3.4. Vo vzťahu k úrokom z omeškania v súvislosti s uplatneným dovolacím dôvodom podľa § 421 písm. b) CSP, žalobkyňa vymedzila právnu otázku od riešenia ktorej záviselo rozhodnutie dovolacieho súdu a to „odkedy prináležia oprávnenému úroky z omeškania, ak nedošlo k dobrovoľnému vydaniu bezdôvodného obohatenia povinným, ktoré vzniklo z absolútne neplatného právneho úkonu“. Ďalej uviedla, že odvolací súd nesprávne právne posúdil okamih vzniku bezdôvodného obohatenia, jeho splatnosť, ako aj samotný vznik nároku na úroky z omeškania. Namietala, že odvolací súd pri splatnosti bezdôvodného obohatenia nesprávne vyvodil ustálenú judikatúru z jediného rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 210/2015. Podľa jej názoru, bezdôvodné obohatenie vzniklo okamihom uzavretia absolútne neplatných kúpnych zmlúv, a preto jeho splatnosť nastala nasledujúci deň po prijatí kúpnej ceny žalovanou. Zároveň konštatovala, že od tohto momentu začalo priamo zo zákona plynúť premĺčanie bezdôvodného obohatenia, a zároveň aj omeškanie s jeho vydaním. Zdôraznila, že ak by bolo vydanie bezdôvodného obohatenia podmienené predchádzajúcou výzvou, ustanovenia o jeho premĺčaní (§ 107 Občianskeho zákonníka) by stratili význam. Namietala, že i napriek tomu listami z 23. januára 2013 a z 8. februára 2013 kvalifikovane vyzvala žalovanú na vydanie bezdôvodného obohatenia. Navrhla zmeniť napadnuté rozhodnutie v jeho časti a žalobe vyhovieť ohľadne uplatneného nároku na zaplatenie 17 845,05 eura istiny s príslušenstvom, ako aj úrokov z omeškania vo výške 6 % zo sumy 10 290,12 eura od 19. mája 2005 do 16. apríla 2015 a úrokov z omeškania vo výške 12 % zo sumy 3 319,39 eura od 2. marca 2004 do 16. apríla 2015. V časti týkajúcej zaplatenia 23 985,31 eura z titulu ušlého zisku navrhla zrušiť napadnuté rozhodnutie a v rozsahu zrušenia vrátiť veci súdu prvej inštancie, resp. odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

4. Žalovaná v písomnom vyjadrení k dovolaniu uviedla, že odvolací súd svojím postupom v súlade s ustanovením § 389 ods. 1 písm. b) CSP neznemožnil žalobkyni uplatňovať jej patriace procesné práva, ktoré navyše bude môcť uplatňovať znova v konaní pred súdom prvej inštancie. Poukázala na to, že odvolací súd s ohľadom na ustanovenia § 384 a § 366 CSP, nemohol prihliadať na nové dôkazy predložené žalobkyňou a nemohol sám vykonať doplnenie dokazovania, a preto správne rozsudok súdu prvej inštancie v časti zrušil a v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie. K posúdeniu protiprávnosti škodcu, žalovaná poukázala na skutkové okolnosti danej veci týkajúce sa konania žalovanej ako predávajúcej, ktoré zahŕňajú tak objektívne skutočnosti, ako aj subjektívne presvedčenie prevodcu o jeho vlastníctve. Zdôraznila, že vlastníctvo k pozemkom nadobudla na základe dvoch právnych titulov a to spoluvlastnícky podiel vo veľkosti 1/2 dedením po svojej matke a rovnaký spoluvlastnícky podiel darovacou zmluvou od svojho otca. Konštatovala, že svoje vlastníctvo považovala na základe doterajšieho spôsobu užívania a vyjadrení rodičov, od ktorých nehnuteľnosť nadobudla, za nesporné a výlučné, a to aj s ohľadom na to, že v čase prevodu vlastníctva na žalobkyňu nebola vo vlastníctve a v

držbe nikým rušená. Zároveň v čase uzatvárania kúpnych zmlúv bola v záväzných údajoch katastra nehnuteľností zapísaná ako výlučný vlastník prevádzaných nehnuteľností, čo nebolo nikým spochybňované (§ 70 ods. 1 Katastrálneho zákona). Zo subjektívneho, ako i z objektívneho hľadiska nemožno jej konanie pri uzatváraní kúpnych zmlúv so žalobkyňou považovať za protiprávne.

4.1. Ďalej uviedla, že nárok žalobkyne na náhradu škody je premlčaný, keďže žalobkyňa už dňa 22. januára 2013, kedy sa dozvedela o výsledku súdneho konania pred Okresným súdom Brezno, vedela kto za škodu zodpovedá a v akej výške. Žalobu však podala až 23. januára 2015, teda po uplynutí premlčacej doby. K otázke jej zodpovednosti za škodu vzniknutú žalobkyni z titulu ušlého zisku konštatovala, že žalobkyňa sama porušila ustanovenie § 415 Občianskeho zákonníka o predchádzaní škodám, keď o možnej neplatnosti kúpnych zmlúv uzavretých so žalovanou vedela už v čase, kedy uzatvárala kúpnu zmluvu s L. A.O.. Z uvedeného dôvodu považovala príčinnú súvislosť medzi jej konaním a vznikom škody za vylúčenú.

4.2. K uplatneným úrokom z omeškania uviedla, že otázka, odkedy patria oprávnenému úroky z omeškania, ak nedošlo k dobrovoľnému vydaniu bezdôvodného obohatenia bola v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu už vyriešená. Najvyšší súd podľa jej názoru už ustálil, že ak oprávnený na vydanie bezdôvodného obohatenia nezaslal povinnému riadne a preukázateľne výzvu na plnenie, prináležia veriteľovi úroky z omeškania až odo dňa nasledujúceho po doručení žaloby, ak bola pohľadávka uplatnená v súdnom konaní. Podotkla, že aj vo vzťahu k uplatneným úrokom z omeškania vznesla námietku premlčania. Navyše ustanovenie § 421 ods. 1 písm. b) CSP sa netýka ustálenej rozhodovacej praxe, ale sa vzťahuje

na právnu otázku, ktorá nebola riešená vôbec. V súvislosti s tvrdeným odklonom odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu žalovaná považovala za neprípustné a priečiace sa zákonu, aby žalobkyňa pri tej istej právnej otázke navrhovala eventuálne uplatniť dovolací dôvod aj podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Navrhla dovolanie žalobkyne ako neprípustné čiastočne odmietnuť a ako nedôvodné čiastočne zamietnuť.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „dovolací súd“) príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP a v rámci dovolacieho prieskumu dospel k záveru, že dovolanie nie je prípustné.

6. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je bezpochyby tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v občianskoprávnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky za splnenia ktorých občianskoprávny súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred občianskoprávnym súdom, vrátane dovolacieho konania (napr. rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 4/2011).

7. Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (napr. rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 113/2012, sp. zn. 2 Cdo 132/2013, sp. zn. 3 Cdo 18/2013, sp. zn. 4 Cdo 280/2013, sp. zn. 5 Cdo 275/2013, sp. zn. 6 Cdo 107/2012 a sp. zn. 7 Cdo 92/2012). Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (sp. zn. 1 Cdo 6/2014, sp. zn. 3 Cdo 209/2015, sp. zn. 3 Cdo 308/2016, sp. zn. 5 Cdo 255/2014).

8. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa.

Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

9. Podľa § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

10. Podľa § 431 CSP dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada.

11. Podľa § 421 ods. 1 písm. a), b) CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, alebo ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

12. Podľa § 432 CSP dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia.

Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval, alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

13. Podľa § 440 CSP dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný. Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní.

Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a), b) CSP má určujúci význam vymedzenie „právnej“ otázky, ktorá bola riešená odvolacím súdom, avšak odvolací súd sa pri jej riešení odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, alebo ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Na to, aby na základe dovolania podaného podľa uvedeného ustanovenia mohlo byť rozhodnutie odvolacieho súdu podrobené meritórnemu dovolaciemu prieskumu z hľadiska namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 432 ods. 1 CSP), musia byť (najskôr) splnené predpoklady prípustnosti dovolania zodpovedajúce niektorému zo spôsobov riešenia tej právnej otázky, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a tiež podmienky dovolacieho konania, medzi ktoré okrem iného patrí riadne odôvodnenie dovolania prípustnými dovolacími dôvodmi a spôsobom vymedzeným v ustanoveniach § 431 až § 435 CSP (napr. rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 203/2016, sp. zn. 3 Cdo 216/2017, sp. zn. 4 Cdo 64/2018, sp. zn. 6 Cdo 113/2017, sp. zn. 7 Cdo 95/2017 a sp. zn. 8 Cdo 95/2017). K posúdeniu dôvodnosti dovolania (či dovolateľom napadnuté rozhodnutie skutočne spočíva na nesprávnom právnom posúdení) môže dovolací súd pristúpiť len po prijatí záveru o prípustnosti dovolania.

Dovolateľ nesplní túto náležitosť púhym odkazom na uvedené ustanovenie ani prepisom zákonnej dikcie, ak zároveň konkrétne neodôvodnení, v čom prípustnosť dovolania spočíva. Nestačí teda púha citácia textu ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP, ale dovolateľ musí vysvetliť, ktoré z tam uvedených hľadísk považuje za splnené a z akých dôvodov. Ak dovolateľ tvrdí prípustnosť dovolania pre rozpor s judikatúrou odvolacieho súdu, musí označiť konkrétne rozhodnutie, s ktorým je napadnuté rozhodnutie v strete; obdobne platí pre prípad, kedy má ísť o nejednotnú judikatúru odvolacieho súdu. Rovnako tak musí dovolateľ označiť rozhodnutie, od ktorého sa požaduje odchýliť.

Ďalšou nevyhnutnou náležitosťou dovolania je vymedzenie konkrétnej právnej otázky, v riešení ktorej vidí dovolateľ dôvodnosť dovolania, teda nesprávnosť rozhodnutia odvolacieho súdu a ktorej vymedzením je dovolací súd viazaný.

14. Ustálená rozhodovacia prax je vytváraná najvyššími súdnymi autoritami, ktorými v systéme všeobecného súdnictva sú najvyšší súd, ústavný súd, ako aj Európsky súd pre ľudské práva a Súdny dvor Európskej únie. Rozhodovanie v súlade s ustálenou súdnou praxou je naplnením požiadavky spravodlivého procesu a princípu rovnosti a právnej istoty vyplývajúcich z čl. 1 ods. 1 ústavy, ako aj čl. 2 ods. 2 Základných princípov Civilného sporového poriadku, podľa ktorého sporové strany legitímne očakávajú, že ich spor bude rozhodnutý za obdobnej skutkovej a právnej situácie rovnakým spôsobom, v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít.

Do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v zmysle § 421 ods. 1 CSP treba zahrnúť aj naďalej použiteľné, legislatívnymi zmenami a neskoršou judikatúrou neprekonané civilné rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierkach súdnych rozhodnutí a stanovísk vydávaných Najvyššími súdmi ČSSR a ČSFR, ďalej v Bulletinu Najvyššieho súdu ČR a vo Výbere rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu SSR a napokon aj rozhodnutia, stanoviská a správy o rozhodovaní súdov, ktoré boli uverejnené v Zborníkoch najvyšších súdov v č. I., II. A IV. Vydaných SEVT Praha v rokoch 1974, 1980, a 1986 (Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 24. januára 2018 sp. zn. 6 Cdo 29/2017 publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. 8/2018 pod R 71/2018).

15. Pre právnu otázku v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP je charakteristický „odklon“ jej riešenia, ktorý zvolil odvolací súd, od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Ide teda o situáciu, v ktorej sa už rozhodovanie senátov dovolacieho súdu ustálilo na určitom riešení právnej otázky a odvolací súd sa však svojím rozhodnutím odklonil od „ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu“ (Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 21. augusta 2018, sp. zn. 3 Obdo 42/2018 publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 9/2018, pod R 83/2018).

16. V preskúmvanej veci pri posudzovaní prípustnosti dovolania a uplatneného dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP vo vzťahu k nároku na náhradu škody z titulu ušlého zisku, dovolací súd skúmal, či odvolací súd sa pri riešení právnej otázky týkajúcej sa posúdenia zákonného predpokladu zodpovednosti za škodu a to protiprávnosti v zmysle ustanovenia § 420 Občianskeho zákonníka v súvislosti s neplatnosťou právneho úkonu (§ 42 Občianskeho zákonníka) odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Žalobkyňa poukázala na uznesenie dovolacieho súdu z 21. decembra 2009 sp. zn. 4 M Cdo 23/2008, z ktorého vyplýva, že neplatnosť právneho úkonu môže okrem zmarenia právnych účinkov, ktoré účastníci právneho úkonu sledovali, vyvolať aj ďalšie nepriaznivé právne následky, ako je bezdôvodné obohatenie a vznik zodpovednosti za škodu. Zodpovednosť za škodu pri neplatnom právnom úkone nie je osobitným druhom zodpovednosti, ale sa spravuje ustanoveniami o všeobecnej zodpovednosti za škodu (§ 420 Občianskeho zákonníka). Predpokladom vzniku tejto zodpovednosti je protiprávne spôsobenie neplatnosti právneho úkonu, vznik škody, príčinná súvislosť medzi správaním sa zodpovedného subjektu a vznikom neplatnosti, ako aj príčinná súvislosť medzi neplatnosťou právneho úkonu a vznikom škody a existencia zavinenia. Za protiprávne konanie je považované konanie, ktoré je v rozpore s objektívnym právom, ktoré porušuje hmotnoprávne vzťahy. Ak v dôsledku zistenia neplatnosti právneho úkonu vznikne škoda, nevyhnutným predpokladom jej náhrady je (okrem protiprávnosti) zavinenie škodcu, lebo ide o subjektívnu zodpovednosť podľa § 420 Občianskeho zákonníka, ktorú súd skúma v každom spore individuálne na základe preukázaných skutkových okolností.

17. Z vykonaného dokazovania súdmi nižších inštancií nevyplývajú také skutkové okolnosti, na základe ktorých by bolo možné dospieť k záveru, že žalovaná v súvislosti s prevodom vlastníckeho práva konala protiprávne. Nebolo sporné, ani spochybnené tvrdením žalobkyne, že by žalovaná v čase uzatvárania kúpnych zmlúv nebola zapísaná v katastri nehnuteľností, ona samotná nemala pochybnosti o veľkosti jej spoluvlastníckych podielov, a zo žiadnych skutkových okolností nemožno uzavrieť, že žalovaná svojím konaním, alebo opomenutím spôsobila neplatnosť kúpnych zmlúv. Do úvahy neprichádza ani konštatovanie o prípadnom porušení prevenčnej povinnosti vyplývajúcej z ustanovenia § 415 Občianskeho zákonníka, lebo žalovaná nadobudla vlastnícke právo k sporným nehnuteľnostiam na základe dedenia a darovania od svojich právnych predchodcov a v užívaní nebola nikým rušená.

Žalobkyňa nepreukázala (ani netvrdila) zavinené konanie na strane žalovanej pri uzatváraní kúpnych zmlúv, preto postupom súdov nižších inštancií nedošlo k odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v otázke preukázania splnenia všetkých predpokladov zodpovednosti za škodu. Súdov nižších inštancií správne v tejto časti žalobu zamietli z dôvodu nepreukázania zákonného predpokladu zodpovednosti za škodu a to protiprávnosti, lebo všetky predpoklady zodpovednosti za škodu musia byť splnené kumulatívne. Uplatnený dovolací dôvod v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP preto nezakladá prípustnosť dovolania, lebo napadnutým rozhodnutím sa odvolací súd neodklonil pri riešení vymedzenej otázky od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

18. Vo vzťahu k uplatnenému dovolaciemu dôvodu aj v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP k tomuto nároku dovolací súd uvádza, že jeho uplatnenie nezakladá prípustnosť dovolania, lebo otázka posúdenia predpokladov zodpovednosti za škodu pri neplatnom právnom úkone bola v rozhodovacej praxe dovolacieho súdu riešená napr. v rozhodnutí, na ktoré žalobkyňa poukázala (sp. zn. 4 M Cdo 23/2008), ako aj napríklad v rozhodnutiach sp. zn. 5 Cdo 559/2014, sp. zn. 4 Cdo 115/97 publikované v časopise Zo súdnej praxe 2/1998. Dovolanie z tohto dôvodu nie je procesne prípustné.

19. Navyše vo vzťahu k viazanosti súdu o určitej otázke, o ktorej bolo právoplatne rozhodnuté, dovolací súd dodáva, že výrok právoplatného rozsudku je záväzný pre strany a pre tých, ktorí sa stali právnymi nástupcami strán po právoplatnosti rozsudku (§ 228 CSP) t. j. subjektívnej záväznosti rozsudku. V konaní vedenom na Okresnom súde Brezno pod sp. zn. 6 C 237/2008, súd neposudzoval otázku predpokladov zodpovednosti za škodu, ale len neexistenciu vlastníckeho práva žalovanej vo vzťahu k prevádzaným nehnuteľnostiam. Dovolací súd nesúhlasí s tvrdením žalobkyne, že už v uvedenom konaní boli predpoklady zodpovednosti za škodu preukázané. Subjektívna záväznosť rozsudku nesúvisí so záväznosťou súdu s inými rozhodnutiami podľa ustanovenia § 193 CSP.

20. K úroku z omeškania pri nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia a k uplatnenému dovolaciemu dôvodu v zmysle ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) CSP dovolací súd uvádza, že vymedzená právna otázka žalobkyňou týkajúca „určenia okamihu od kedy prináležia oprávnenému úroky z omeškania, ak nedošlo k dobrovoľnému vydaniu bezdôvodného obohatenia povinným, ktoré vzniklo z absolútne neplatného právneho úkonu“, bola posúdená súdmi nižších inštancií správne, v súlade s doterajšou rozhodovacou praxou dovolacieho súdu. Samotná žalobkyňa poukázala na rozhodnutie dovolacieho súdu sp. zn. 1 Cdo 210/2015, ktoré bolo publikované v časopise Zo súdnej praxe č. 37/2006, ktorého právna veta znie: „Pri nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia treba vychádzať z ustanovenia § 563 Občianskeho zákonníka z toho, že obohatený je povinný bezdôvodné obohatenie vydať prvý deň po tom, čo ho veriteľ požiadala o splnenie, a ak nedošlo požiadanie dlžníkovi skôr, treba za kvalifikované požiadanie považovať žalobu. Z tohto dôvodu preto nie je dovolanie procesne prípustné.“

21. Podstata práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky (napr. rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 26/94).

Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov. Pod nesprávnym procesným postupom súdu treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa znemožnila strane realizácia tých procesných práv, ktoré majú slúžiť na ochranu a obranu jeho práv a záujmov v tom - ktorom konaní, pričom miera tohto porušenia znamená porušenie práva na spravodlivý proces.

22. Vo vzťahu k uplatnenému dovolaciemu dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP a to z dôvodu namietaného procesného postupu odvolacieho súdu, ktorý zrušil rozhodnutie súdu prvej inštancie v časti o zaplatenie 17 845,05 eura a v rozsahu zrušenia vrátil vec na ďalšie konanie, dovolací súd dodáva, že aj keď odvolací súd zrušujúcim výrokom založil zbytočné prietahy v konaní (mal totiž o tomto nároku

rozhodnúť sám) a teda založil porušenie práva na spravodlivý proces v jeho časovej dimenzii, v zmysle judikatúry najvyššieho súdu (porov. R19/2017), ktorú musí dovolací súd nasledovať a rešpektovať, dovolanie proti zrušujúcemu uzneseniu, ktorým odvolací súd zrušil a vrátil vec súdu prvej inštancie, nie je rozhodnutím, ktorým sa konanie končí, ani rozhodnutím vo veci samej, takže proti nemu nie je vo všeobecnosti dovolanie prípustné ani v zmysle § 420 písm. f) CSP. Najvyšší súd je tak v rámci konania o dovolaní okrem iného oprávnený rozhodovať zásadne len o rozhodnutiach právoplatných, a to v zmysle „konečných“ a nie teda takých, ktorými vec nebola skončená, ale vrátená súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

23. Z týchto dôvodov dovolací súd nepovažoval uplatnené dovolacie dôvody v zmysle ustanovení § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a), b) CSP za prípustné, a preto dovolanie odmietol v súlade s ustanovením § 447 písm. c) CSP.

24. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania dovolací súd rozhodol v zmysle ustanovenia § 453 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 1 CSP a zásadou úspechu žalovanej v dovolacom konaní (§ 255 ods. 1 CSP), ktorej priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania proti žalobkyni. O výške náhrady rozhodne súd prvej inštancie (§ 262 ods. 2 CSP).

25. Rozhodnutie bolo prijaté senátom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v pomere hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.